

OUDE EMAILLE ROOKRECLAME

door John van Zetten

Sinds een jaar of zes ben ik een verwoed verzamelaar van zowat alles wat met roken te maken heeft, en dan niet alleen oude tabakspijpen maar ook tabakspotten en -blikken enz. Maar de laatste vier jaar is het accent komen te liggen op oud reclamemateriaal en dan in het bijzonder op de emaille reclameborden.

Reclame voor allerlei artikelen is altijd al gemaakt, al was dat in eerste instantie in de vorm van uithangborden en -tekens aan het gebouw waar een en ander te koop werd aangeboden. Denk maar aan de uithangborden

bij herbergen, aan de "Rookende Mooren" bij tabakswinkels en aan al dan niet "Vergulde Gapers" bij drogisterijen. Hier en daar zijn ook nog resten te vinden van muurschilderingen als advertenties aan de gevels.

Maar rond 1890 deed een nieuw reclamemedium zijn intrede: het emaille reclamebord. Dit was een duurzame vorm van reclame en gemakkelijk met behulp van schroeven door gaatjes of uitstekende oortjes te bevestigen.

De borden werden het meest aangebracht op stations en aan de muren van kruideniers- en sigarenwinkels. Vooral de laatste waren vaak rijkelijk versierd met emaille reclameborden. Toen dan ook bij de opkomst van de neon- en andere lichtreclame in de 60-er jaren het emaille reclamebord uit het straatbeeld ging verdwijnen - al dan niet geholpen door verzamelaars van al dat moois - behoorden deze winkels al snel tot mijn meestgeliefde werkterrein.

Persoonlijk vind ik de vooroorlogse borden de mooiste. Wie kent niet het al uit de jaren '20 daterende bord van 'Van Rossem's Troost' met de afbeelding van de boef aan de schandpaal die 'n pijpje aangereikt krijgt van een medelijden hebbende brave burger?

Of de schitterende borden met een grijnzende nar van de 'Hof-

nar Sigaren'? Een van de leukere is ook het bord dat reclame maakt voor FAAM rooktabak. Hierop is een Goudse (?) pijp met gebogen steel afgebeeld met de daarbij behorende tabaksverpakking. Dit bord stamt uit ca. 1929.

De 'Grote Drie'

De meest voorkomende borden waren van bedrijven met het grootste reclamebudget. Van Nelle, Douwe Egberts en Niemeyer spannen de kroon. Voor deze bedrijven zijn duizenden en nog eens duizenden reclameborden vervaardigd. Zo startte D.E. in de jaren '30 een groots opgezette reclamecampagne voor het merk 'Friesche Heerenbaai'. Niemeyer deed hetzelfde voor zijn 'Ster Tabak'. Zo ook Van Nelle, waarbij mag opgemerkt worden, dat de borden van de 'weduwe' uit die tijd vooral opvielen door hun art-deco uitvoering.

Een leuke vorm van emaillereclame waren de kleine ongeveer 10 bij 15 cm grote bordjes. Vooral Van Nelle liet veel van deze bordjes op de deurposten aanbrengen. Reclamepsychologisch gezien een goede stunt. De klant zag immers die reclame als laatste, voor hij naar binnen ging.

Willem II (sigaren) en Turmac (sigaretten) werden vooral door hun emaille borden aan de trams in de grote steden bekend.

Maar zoals ik al schreef, het emaille begon in de jaren '60 steeds meer van het toneel te verdwijnen om vervangen te worden door de vaak levensgrote neon- en lichtreclames. Dit betekende helaas het einde van een nu nostalgisch geworden reclamemedium. Alleen de gaten in de muur zijn nog de stille getuigen van een plek waar vroeger misschien wel tientallen jaren zo'n gekleurd reclamebord moet hebben gehangen.

Mocht u iets te koop of te ruil hebben op het gebied van de emaille reclame, dan houd ik mij van harte aanbevolen. Ook voor allerlei informatie op dit gebied kunt u terecht bij:
John van Zetten, Van Reenenweg 79, 3702 SE Zeist, 03404-25688.

VRAAGBAAK

Wie kan mij vertellen wie de maker is van dit pijpje met het hielmerk IR, dat gevonden is in Utrecht langs het Amsterdam-Rijnkanaal ter hoogte van de voormalige pont?

Ronald de Kroon, Poelhekkestraat 23, 3532 CM Utr. 030-948285

